

Eusko Folklore Urtekariaren ehun urte (1921-2021)

Abel Ariznabarreta Zubero

EHU/UPV. Gizarte Zientzien Didaktika saila

Eusko Folklore Urtekariako zuzendaria

Laburpena

Euskal Folklorearen Urtekaria Jose Migel Barandiaranek sortu zuen 1921 urtean. Ordutik hona, bere ehun urteko ibilbide luze eta gorabeheratsu horretan hiru etapa nabarmen-tzen dira nagusiki. Lehenengoan, Eusko Ikaskuntzaren argitarapen gisa kaleratu zen 1921 eta 1935 urtean bitartean. Gerrate zibilaren eta bertako zuzendariaren eta lanki-deen atzerriratzearen ondorioz argitarapena eten egin zelarik, bigarren etapan abiatu zen Aranzadi Zientzi Elkartearen argitarapen gisa eta Barandiaranen zuzendaritza pean. Gero, Eusko Ikaskuntza osoki 1978 urtean berreraiki zelarik, eta Aranzadi Zientzi Elkartearekin adostasunean, Eusko Folklorearen Urtekaria berriro ere Eusko Ikaskuntzaren argitarapen izatera iragan zen. 1988an, Eusko Ikaskuntzak, fundazio-ondasun gisa, Eusko Folklorea-ren Urtekaria ematen dio Jose Miguel de Barandiaran Fundazioari.

Gako-hitzak: Etnografia, folklore, antropologia, Euskal Herria, Jose Miguel de Barandiaran Fundazioa, argitalpenak.

Jasotze data: 2021eko urriaren 1ean

Onartze data: 2021eko urriaren 2an

Resumen

El Anuario del Folklore Vasco fue creado en 1921 por D. Jose Miguel de Barandiaran. Desde entonces, en su larga y azarosa trayectoria podemos distinguir tres etapas. En la primera se publicó como publicación de Eusko Ikaskuntza entre 1921 y 1935. Interrumpida su publicación por la guerra civil y el exilio de su director y colaboradores, reemprende una segunda etapa como publicación de la Sociedad de Ciencias Aranzadi bajo la dirección del propio Barandiaran. Posteriormente, restablecida plenamente la Sociedad de Estudios Vascos-Eusko Ikaskuntza en 1978, y con la conformidad de la Sociedad de Ciencias Aranzadi, el Anuario de Eusko Folklore pasó nuevamente a ser publicación de la Sociedad de Estudios Vascos. En 1988 la SEV aporta como bien fundacional el Anuario de Eusko Folklore a la Fundación Jose Miguel de Barandiaran.

Palabras clave: Etnografía, folklore, antropología, País Vasco, Fundación José Miguel de Barandiaran, publicaciones.

Ehun urte betetzen ditu aurten 1921ean Barandiaranek sortu zuen Eusko Folklore Urtekariak. Beraz, Euskal Herrian argitaratzen den zientzia aldizkaririk zaharrena dela esan genezake.

Barandiaranek Eusko Folklore proiektua abian jartzea bere testuinguruan kokatu ahal izateko, sorrera data horretatik urte gutxi batzuk atzera egitea komeni dela uste dugu. XIX. mendearen azken laurdenetik aurrera, euskal literaturaren eta, oro har, euskal kulturaren loraldi bat gertatzen ari zen, gerora *“Euskal Pizkundera”* deitu izan dena, eta XX. mendearen hasieran iritsiko zena bere unerik gorenera. Orduan eratu ziren gaur egun ere euskal gizartearen eta kulturaren oinarritzko zutabeak izaten jarraitzen duten erakundeak (Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntza, besteak beste); euskaraz idatzitako egunkari berriak agertzen dira (Euskalduna, Eguna...); bultzada handia ematen zaie euskal literaturari eta bertsoaritzari, etab. Testuinguru horretan kokatu behar dugu Eusko Folklore proiektuaren sorrera ere.

Gasteizko Elizbarrutiko Seminarioan jarri zuen martxan On Jose Migel Barandiaranek euskal kultura herrikoia aztertzekeo proiektua. 1914an apaiz ordenatu zuten, ondoren Burgosko Elizako Unibertsitatean Teologian graduatu, eta 1915ean Gasteizko Seminariora itzuli zen, non 1920an errektoreorde izendatu zuten, eta hemen geratu zen gerra zibilera arte.

Proiektuaren eragileetako bat, zalantzarik gabe, Oñatin 1918an egindako Eusko Ikaskuntzaren Lehen Kongresutik euskal kulturari buruzko ikasketei emandako bultzada da, eta bereziki, urte horretan bertan, 1918an hain zuzen, Eusko Ikaskuntza sortu zenetik.

Esan bezala, urte horretan, irailaren 1etik 8ra, Eusko Ikaskuntzaren Lehen Kongresua egin zen Oñatin. Kongresu horretan, hitzaldi orokorren, ikastaro edo eskola magistralen eta lan-bileren bidez, aztertu beharreko gaiak garatu ziren, ikasgaiak zazpi atal orokor independentetan bilduta: Gizarte eta politika zientziak, arraza, hizkuntza, historia, artea, irakaskuntza eta Eusko Ikaskuntza Elkarte. Hain zuzen ere, “Arraza” izeneko ikasgai-taldean, Enrique Eguren (Antropologia), Telesforo Aranzadik (Etnografia) eta Jose Migel Barandiaranek (Historiaurrea) emandako ikastaroen bidez osatu ziren saioak. Urtebete lehenago zuen argitaratua Barandiaranek euskal historiaurreari buruzko lan bat. Barandiaranen lehen hitzaldi magistrala dela esan dezakegu, Gasteizko Seminarioan 1917-1918 ikasturteari hasiera emateko hitzaldia izan ezik, Euskal Herriko historiaurreari buruzkoa baita. Konferentzia hau argitaratu ondoren, Henri Breuil frantziar historialari ospetsuarekin harremanetan jarri zen, hau, aldi berean, Ugo Obermaier historiaurreko alemaniarrekin harremanetan jarri zelarik.

Barandiaranek bi egunetan banatutako lau orduko ikastaroaren edukia bi multzotan antolatuko du, lehenengoa zati teorikoari eskainiz, eta bigarrena historiaurreko aztertutegi eta monumentu megalitikoaren esplorazio-, aintzatespen- eta indusketa-lanetako metodologia praktikoari; izan ere, bere ustez, *“gure artean Historiaurrearen garapen eta arrerabiderik handiena lortzeko, eta antzinako edozein monumenturen inguruan prestakuntza zientifikorik gabe fantasiatzen direnen izurritearen aurkako prebentzio-baliabide gisa, komeni da zientzia honetan jarraitu beharreko metodoak azaltzea, bi alderdi hauetan: teorikoa eta praktikoa”*.

1. EUSKO FOLKLORE URTEKARIAREN LEHEN ETAPA, GERRA ZIBILA ARTE (1921-1936)

Arestian esan bezala, 1920an izendatu zuten errektoreorde eta Gasteizko seminarioko irakasle izan zen garaian ekin zion Barandiaranek Eusko Folklore proiektuari, eta urte horretako apirilean eratu zen izen hori hartuko duen Elkarte. Esan dezakegu, besteak beste, proiektua sustatzera bultzatzen duten bi gertaera direla, eratu berri den elkartearen lehen urtekariaren hitzurre gisa argitaratu zen, 1921eko abenduan, “gure ahalegina” (*“Nuestro empeño”*) izeneko idazkian Barandiaranek berak nabarmentzen duen bezala. Alde batetik, herri-jakintzaren azterketan hedatutako jarduera, *“folklorea”* bezala ezagutzen dena, eta Europako zein Amerikako herrialde askotan ikerketarako erakunde berriak sortuz eta argitalpenak ugarituz. Ildo horretan, garai hartan, folklore materialari dagokionez, Donostiako eta Bilboko museo etnografikoak egiten ari ziren lan baliotsua nabarmentzen du, eta, aldi berean, Euskal Herrian bertan arlo horretan egindako ikerketa-lana aipatzen

du – eta balioan jartzen du –, nahiz eta eskala txikiagoan eta ez beti koordinatuta eta norabide egokira bideratuta egon, bere ustez.

Proiektuaren beste gertaera motibatzailea, jada aipatu dugun Eusko Ikaskuntzen Lehen Kongresua eta Eusko Ikaskuntzaren sorrera izan ziren, *“eratu zenetik kultur lan handia hasi baitzuen, bere programa zabalaren arazoak konpontzera bideratutako mota guztietako ekimenak sustatuz”*, Barandiaranen hitzetan. Berak adierazten duen moduan, Eusko Folklore Elkartearen proiektuak Eusko Ikaskuntzaren programa “zabal” horretan lagundu nahi du zenbait alderditan. Lanerako metodoa hilerok lanak argitaratzea eta urtero laburpen bat biltzea zen, Eusko Folklore Elkartearen Urtekaria izenekoan. Barandiaranek folklore hitza hitzaren zentzurik zabalenean ulertzen zuen; herri-jakintza da. Bere hitzetan, *“egungo irakaskuntza ofizialen beharrik gabe, herriak duen kultura da”*. Baina Folklore hitzak, XIX. mendearen erdialdean W. J. Thoms arkeologo britainiarrari egotzitako neologismoak, ikasketa diziplina edo zientzia bati ere egiten dio erreferentzia. Ikuspegi horretatik, Barandiaranen ustez, bat-bateko adierazpenen azterketa da, eta baita, bat-batekoak izan ez arren, herriak aldi batez izan dituen adierazpenen azterketa ere.

Esan dezakegu Urtekariaren lehen alean jada Barandiaranen eskola etnografikoaren printzipio metodologikoak ezartzen direla, azken finean euskal eskola etnografiko bihurtuko dena. Eusko Folklore Elkartearen laborategia sortuta, Barandiaranek *“Euskal herri-jakintza ikertzea eta euskal herriaren arazo psikologikoak eta historia kulturala aztertzea”* du helburu, baina *“jasotako materialari doktrina-paragrafoei baino garrantzi eta hedadura handiagoa ematen diogu; izan ere, benetan uste dugu adibideek beste bitarteko batzuek baino hobeto irakatsiko dutela gure azterketen eremuak hartzen duena, eta ikerketa berrien oinarri izango direla”*. Jada Urtekariaren lehen alearen hitzaurrean azaltzen zaigun testu honek duen balio teoriko eta metodologikoagatik, esan dezakegu Antropologia ikasketetarako erreferentziatzko testu metodologikoa izan dela gerora euskal unibertsitatean.

Eusko Folklore Elkartearen bizitzako lehen etapa hau Barandiaranen prestakuntza zientifikoko jardura bizi batekin bat dator. Atzerrian ekingo die bere ikasketei eta, aldi berean, hainbat unibertsitate eta kongresutan ikastaroak emango ditu. Horrela, erakunde ezberdinek bere ekarpenak aintzatesten hasi ziren: 1922an Eusko Ikaskuntzako Batzorde Iraunkorreko kide izendatu zuten; 1927an, Espainiako Errege Akademiako kide; 1928an, euskaltzain urgazle. 1935ean Antropologia eta Etnografiako Nazioarteko Batzorde Iraunkorreko kide izendatu zuten Londresen.

Aldi berean, Barandiaranek bere lana garatuko du Gasteizko Seminarioko errektoreorde gisa, 1936an Espainiako gerra zibila lehertu zen arte. Gertaera horrek aldaketa sakona ekarriko dio On Jose Migeli, seminarioa utzi eta Iparraldera emigratu beharko baitu. Era berean, Eusko Folklore proiektuaren lehen etaparen amaiera ekarri zuen: gerra

zibilaren ondorioz, argitalpenaren zuzendariak eta bere taldeak erbestera egin behar izan zuten, eta urtekaria bertan behera geratu zen.

Lehenengo etapa honetan Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroa Garaiko Aldundiek sortu berria zuten Eusko Ikaskuntza/Sociedad de Estudios Vascos erakundeak hartu zuen bere gain Urtekariaren edizioa, eta 14 liburuki argitaratu ziren Gasteizen 1921 eta 1935 urteen artean. Lehen bost liburukietan *Anuario de la Sociedad de Eusko Folklore* deitu zen. Izenburu horrek, Barandiaranek 1921eko apirilean Gasteizko Seminarioan sortu zuen ikerketa taldeari egiten dio erreferentzia, *Sociedad de Eusko Folklore* deitu baitzen elkarte hura.

Aipagarria baita, 1934an Barandiaranen ikerketa etnografikorako galdetegi publikatzen dela. Galdetegi hau frantsesez berrargitaratu zen Saran erbestera zenean. Berrogeita hamarreko hamarkadaren amaieran bigarren galdetegi bat atera zuen, aurrekoa berreginez, eta Aranzadi Zientzia Elkartek Donostian argitaratu zuen. Hamabost urte geroago, hirugarren bat argitaratu zuen, inkesta etnografiko baterako gida («*Guía para una encuesta etnográfica*») izenburu pean, aurreko lanetan egindako galdera askori berriro heldu eta urte haietako Europako galdetegietan proposatutako gaiak biltzen zituen. Azpimarratzekoa dena zera da: inkesta etnografiko baterako gida hau izan dela hirurogeita hamarreko hamarkadatik aurrera Euskal Herrian ikerketa etnografiko ugari egiteko tresnarik eraginkorrena, horrela On Jose Migel Barandiaranen xedea betez. Galdetegi honen ezaugarrietako bat da behin eta berriz galdetzen duela zer trantsizio garaikide egiten ari diren, hau da, ezartzen ari diren eta antzinako teknika, ohitura eta pentsamoldeak ordezkatzeko dituzten kultura-gertakari berriez.

2. ERBESTEALDIA IPARRALDEAN (1936-1953)

Hasiera batean On Jose Migel Barandiaranek berak susma zezakeena baino askoz gehiago luzatuko zen erbestealdia Iparraldean. Eta harentzat larrigarriena, bere Ataungo herritik eta bere etxeoengandik aparte egon beharraz gain, bizitzen ari zen egoeraren ulergaitza zen. Erbestean, Barandiaranek Eusko Folklorearen hileroko orria idazten jarraitzen du, Urtekarian argitaratu ezin bada ere. Garai horretan Sarari buruz, bera bizi zen herriari buruz, egindako lan sakonak Urtekariaren bigarren etapan, 1957 eta 1972 urteen artean, ikusiko du argia, “*Bosquejo etnográfico de Sara*” izenburu pean.

Gainera, Iparraldean egon zen bitartean, 1946an Institut Basque de Recherches delakoa sortu zuen, *Ikuska* izenekoa, eta izen bereko buletina argitaratzen hasi zen ordu-ra arte egindako ikerketekin. Ikuskaren helburua Pirinio Atlantikoetako populazioaren azterketa sustatzea eta bertako bizimodu tradizionalak ikertzea da. Erakunde horretan

lan garrantzitsuak argitaratu ziren 1946 eta 1951 artean, urte horretan argitaratzeari utzi zitzaion arte. Bestalde, gerra zibilararen ondorioz isilarazitako RIEVek (Revista Internacional de los Estudios Vascos) utzitako hutsunea bete nahian, 1947an beste aldizkari bat sortu zen. Aldizkari honen zuzendaritza ere Barandiarani egokitu zitzaion. Urte tarte horretan gogotsu jardun zuen Barandiaranek nazioarteko hainbat biltzarretan parte hartzen: Londres eta Oxford (1946); Paris: “Archeocivilizacion” eta “Musée de l’Homme” (1947ko uztaila eta iraila); Paris (1948); Brusela (1948 eta 1949). Barandiaranek berak ere emankortzat jotzen du urte horietan Iparraldean egindako lana.

Izan ere, On Jose Migelen erbestealdiaren garai honetan nabarmendu beharreko beste gertaera bat Eusko Ikaskuntzaren Nazioarteko VII. Kongresua da, 1948an Biarritzen egin zena, euskal kulturako hainbat pertsona ezagunen ekimenez eta Eusko Jaurlaritzaren babesarekin. Eusko Ikaskuntza hegoaldean bertan behera utzita eta bertako kide asko erbesteratuta, Kongresuak mundu osoan barreiatutako kulturako jendea berriro elkartzea ahalbidetu zuen. Hamabost ataletan banatuta, zorigaiztozko hamarkada baten ondoren euskal ikasketen egoera errepasatu zuten biltzarkideek. Barandiaranek, 1947ko azaroan Telesforo de Monzoni, erbesteko Eusko Jaurlaritzako kultura sailburuari, “*Kultura plan baterako oinarriak*” izenburu pean bidalitako txostena aurkeztuko du Kongresuan, komunikazio moduan. Bertan proposatzen du zientzien azterketa eta irakaskuntza sustatzea, oro har, eta Euskal Herriaren eta herritarren bizimoduaren ezagutzan sakontzea, bai eta bertako kultura zabaltzea ere, lehendik dauden erakundeen laguntzarekin eta, beharrezkoa balitz, beste erakunde batzuk sortzera animatuz.

Azkenik, 1953an Hego Euskal Herrira itzuli zen. Hortik gutxira, hitzaldi bat egin zuen Salamancako Unibertsitatean, bertako errektore Antonio Tovar irakaslearen eskariz, “*Euskal ikasketen gaur egungo egoera*” gaiari buruz. Une horretan, 17 urteko erbestealdia- ren ondoren, bere jaioterrira itzuliko da, Ataunera, eta bertan eraikiko duen Sara Etxean biziko da 1991ko abenduan hil zen arte.

3. URTEKARIAREN BIGARREN ETAPA (1955-1978), ARANZADI ZIENTZIA ELKARTEAREN ARGITALPEN GISA

Urte hartan bertan Eusko Folklore Urtekaria berriz argitaratzen hasi zen –15. aleak 1955ean ikusiko du argia–, Aranzadi Zientzi Elkartearen babesaz, eta bere betiko arkeologia ikerketei berriro heldu zien ikertzaile gazteekin osaturiko talde berriak sortuz. Gogoz heltzen dio Euskal Herriaren historia eta kultura aztertze lanari On Jose Migelek, azken hogeitertan galdutako denbora berreskuratu nahian edo. Aldi berean, etapa berri honetako Urtekariaren lehen alean bertan berretsiko ditu aurretiaz jada zehaztutako ildo

metodologikoak eta ikerketarako lehentasunak: *“Hoy como ayer, la fórmula que nos guía es aquel antiguo aforismo: Nosce te ipsum, conócete a ti mismo”*.

Etapa honetan, On Jose Migel beraren ekimenez abian jarri eta gerora garatuko dituen bi proiektu nabarmendu behar ditugu, elkarren artean erlazionatuta daudenak eta Eusko Folklore Urtekariaren bilakaeran zirikusi zuzena eta esanguratsua izango dutenak. Alde batetik, 1963an, Etnologiako Euskal Katedra (“Euskal Hizkuntza eta Kultura Katedra”) sortu zen Nafarroako Unibertsitatean, eta Barandiaran bera izango da katedraren titularra 1965 eta 1977 artean; eta, bigarrenik, katedra honen funtzioen osagarri gisa, Barandiaranek Etniker Plana ezarri zuen eta ikertzaile eta kolaboratzaile taldeak eratu zituen, bilketa etnografikoaren plan sistematikoa euskal lurralde osoan gauzatzeko helburuarekin, Euskal Herriko Atlas Etnografikoa osatze aldera. Une horretatik aurrera, hurrengo urteetako Eusko Folklore Urtekariak mugimendu horren isla izan beharko dute, eta bertan argitaratuko diren ikerketak plan zabalago baten parte izango dira: Euskal Herriko Atlas Etnografikoa egitea. Horixe bera izan zen On Jose Migelen mezua eta horrela egin da: *“Datozen urteetako Eusko Folklore Urtekariak mugimendu honen isla zehatza izan beharko dute. Hala espero dugu”*.

Urte gutxi barru ekimen honen emaitza positiboak ikusten hasiko dira. Eusko Folklore Urtekariaren XXI. liburukiaren aurkezpenean, 1968an, Barandiaranek berak azken urteetan egindako lanen inguruan sortutako aldeko giroa aipatzen zuen, Euskal Herria ezagutzeko bide bakar gisa, Eusko Ikaskuntzaren eta Aranzadi Zientzia Elkartearen lankidetzaren eta babesa eskertuz lan horiek zabaltzeko lanean. Aldeko giro hori indartuko da, halaber, Euskal Herriaren Adiskideen Elkarrekin 1968ko iraileko bigarren astean Donostian antolatutako “Euskal Herriko Ikastaro Monografikoak” izenburu pean egindako ekitaldietan. Ikastaro horietan, Barandiaranek bere proiektuari buruzko orientabideak eta planak azaltzeko aukera izango du. Kontua zen herrialdeko gizarte-eragile eskuduntan premiazkotzat hartzea bizitza tradizionaleko adierazpenak erregistratzea, bizitzeko modu berriek adierazpen horiek desitxuratu edo ezabatu baino lehen, eta monografiak argitaratzea, euskal lurraldeko eskualde guztietan egindako ikerketa sistematikoen bidez.

Eusko Folklore Urtekariak, bere aldetik, jarraitzen dio euskal etnografia eskola deritzon hari ekarpen metodologiko aipagarriak egiten Euskal Herriko leku ezberdinetako ikerketa etnografikoak plazaratuz, bai galdetegiaren sistematizazioa garatuz baita irizpide metodologiko nagusiak zehaztua ere. Guztira, 1955 eta 1978 artean, Urtekariaren beste hamahiru ale argitaratu ziren.

4. EUSKO IKASKUNTZA (1979-1988) ETA JOSE MIGUEL DE BARANDIARAN FUNDAZIOAREN ARGITALPEN GISA (1989TIK GAUR ARTE)

1978an, Eusko Ikaskuntza berreraiki zenean, Urtekaria erakunde honen izenean argitaratzen hasi zen berriro, aldaketa Aranzadi Zientzia Elkartearekin adostu ostean. Hamar urteko epean aldizkariaren beste zazpi ale argitaratuko dira. Etapa honetan, lehen aldiz, euskarak garatzen ari diren ikerlanak argitaratzeko hizkuntza gisa duen presentzia egiaztatuko dugu. Hain zuzen ere, euskarari dagokionez aipagarria da haren falta testu idatzietan 1980. urtera arte. Baina azpimarratu beharra dago, baita, era berean, euskararen nonahikotasuna ordura arte argitaratutako lan etnografikoetan ere, testu askok biltzen eta garatzen zuten hiztegiagatik eta toponimiagatik. 1980tik geroz, euskaraz idatzitako lanak areagotzen dira apurka-apurka.

1988an Eusko Ikaskuntzak eta On Jose Migel Barandiaranek bere izena daraman Kultur Fundazioa sortu zuten. Bere ekoizpen zientifiko guztia biltzea da bere helburu nagusia, bai argitaratua bai argitaragabea, eta bere lanaren edizio kritiko arretatsua egitea, bai eta On Jose Migelek abiatu eta gauzatu zuen ikerketa-lanari jarraitzea ere, bereziki historiaurrearen, arkeologiaren, antropologiaren eta etnografiaren arloetan, ikerketa-programa eta beken bidez, bai eta ikastaro, mintegi, hitzaldi eta antzeko jardueren bidez, fundazioak berak sustaturiko ikerketen emaitzak argitaratzen dituela. Helburu horiekin bat eginez, Fundazioak Eusko Folklore Urtekaria argitaratzen jarraituko du aipatutako datatik aurrera, betiere On Jose Migel Barandiaranen zuzendaritza pean berau hil zen arte, bera zelarik EI/SEV erakundearen presidentea.

Urtekarian 100 urtez landutako edukiak ikusita, esan dezakegu aldizkari honek Barandiaranek sortutako eskola etnografikoaren (hau da, euskal eskola etnografikoaren) printzipio metodologikoak definitzen eta argitaratzen lagundu duela. Ekimen hori azpimarragarria da Euskal Herriaren antropologia-ikasketen ikuspegitik, eta gai horretaz jakin-mina izan dutenen artean printzipio horiek zabaltzeko balio izan du, are gehiago gure inguruko unibertsitateetan ikasketa horien arrastorik ez zegoenean. Gainera, bertan jasotzen diren euskal kultura herrikoari buruzko lanen bidez aurkitzen dugun edukia ez da soilik deskribatzailea, ohitura eta bizimodu ezberdinen narratiba bat, baizik eta ezagutza arlo hori sistematizatzeko ahalegin handiaren isla da, Barandiaranen eskutik batez ere. Ildo horretan, urteak igaro diren arren, esan dezakegu gaur egun ere erabilgarria gertatzen dela neurri handi batean. Beraz, argi dago Eusko Folklore Urtekariak ekarpen metodologiko garrantzitsua egin diola bere 100 urteko ibilbidean euskal etnografiari eta, hein batean, arkeologiari ere.

Baina, gero eta urrunago dago Barandiaran bizi izan zeneko garaia, eta, beraz, esan genezake haren irudia lausotzen ari dela gure gizartean. Belaunaldi berri gehienek agian ez dute jakingo zehatz-mehatz nor izan zen eta zer ekarpen egin zion euskal kulturari.

Horregatik, funtsezkotzat jotzen dugu On Jose Migel Barandiaran Fundazioaren lana. Gizarteari jakinarazi nahi diogu nor izan zen ataundar hura eta zein lan garrantzitsu egin zuen bere bizitza osoan zehar. Baina On Jose Migel Barandiaranen irudi eguneratua ere eskaini nahi dugu, benetan sinesten baitugu baduela. Zalantzarik gabe, bere ekarpenak berrikuntza bat izan ziren bere garaian, eta horiekin ikerketa bide berritzaileak ireki zituen, bai antropologiaren alorrean, bai arkeologiaren arloan. Baina ikerketa eta ikerkertzeko metodoa gauza bizia da. Egia da Barandiaranen ekarpenek Euskal Herriko egungo antropologia eta arkeologia ulertzen lagundu digutela. Baina uste dugu ez litzatekeela bidezkoa izango horrekin bakarrik geratzea, baizik eta ezinbestekoa dela ikuspegi berriak sartzea ezagutzaren bidean aurrera egiteko eta gazteengana iristeko forma berri horiek eskainiz.

On Jose Migelek Eusko Folklore Elkartearen abian jarri zuenean, bere hitzetan: *“Euskal jakintza herrikoia ikertzea eta arazo psikologikoak eta kultur historiakoak aztertzea”* zuen helburu, *“bildutako materialari doktrina-paragrafoei baino garrantzi eta hedadura handiagoa emanaz”*. Hau da, gertaeren objektibotasunari lehentasuna emanaz iritzien subjektibotasunari baino. Baina hori guztia, etorkizunean, era sistematiko batez bildutako material hori Euskal Herriaren historia kulturalari buruzko ikerketa zientifikoaren oinarri izateko helburuarekin eta itxaropenarekin, esaten du baita. Ehun urte igarota, daukagun egoera ez da bera. Besteak beste, badaukagu material etnografikoen *corpus* baliotsu bat, euskal kulturaren aztertzailearentzat ezinbestekoa dena; badaukagu unibertitate mailan prestatutako ikertzaile kopuru esanguratsu bat; badaude azterketa zientifiko berriak egiteko azpiegitura eta baliabideak, ... Beraz, uste dugu, ematen direla baldintzak kultur errealitateak ikuspuntu berrietatik begiratu eta aztertu ahal izateko, aldi berean, Eusko Folklore proiektuaren hasierako helburuari uko egin gabe. Horretara jarriko dugu gure gaurko ahalegina ere.